

Pro Memoria: Grigor Grigorov (1969–2025)

Д-р Григор Бориславов Григоров – изследовател, преподавател и най-вече – пътешественик по дух, посветил голяма част от живота си на българския език и културното наследство, особено там, където то пулсира най-силно, сред българските общности в чужбина.

Роден е на 25 септември 1969 г. в София. Средното си образование завършва в Перник, а висшето – в Югозападния университет „Неофит Рилски“, специалност Българска филология. След като защитава докторска степен по културология и спечелва конкурс за главен асистент в едноименната катедра на университета в Благоевград, той поема

значима академична и културна мисия в чужбина, която го отвежда в сърцето на българската диаспора. Професионалният му път включва дългогодишна преподавателска дейност в университети в Молдова, Беларус, Румъния и Унгария. Този пряк контакт с нашите сънародници и другите етнокултурни общности в чужбина, в съчетание с неговия обширен теренен опит, го утвърди като водещ специалист по въпросите на етническата идентичност, езиковото функциониране и съхраняването на културната памет в Северното Причерноморие и Бесарабия.

Научното наследство на гл. ас. д-р Григор Григоров се отличава с широк обхват и подчертан интердисциплинарен подход, развит около две основни изследователски теми. Първата е посве-

тена на **културната история на тялото и медицината** в славянските и балканските земи, анализирана чрез средновековната и ранномодерната писмена традиция. Работата му в тази област, синтезирана в монографията „Човешкото тяло според ръкописните книги лековници“, разглежда човешкото тяло като културен феномен. Той изследва как символиката на цветовете, употребата на севивата и невербалните изразения на идентичност са били закодирани в ръкописите-лековници. Този подход, съчетаващ фолклористика, текстология и историческа антропология, разкрива устойчиви представи за здраве, болест и ритуал в българската писмена култура.

Втората значима линия в неговите изследвания е концентрирана върху **българските и гагаузките общности в Бесарабия и Северното Причерноморие**. Д-р Григоров има съществен принос в документирането на езиковото и културното функциониране на българския език в Молдова, както и в анализирането на сложната национална и езикова идентичност сред гагаузите. Публикациите му обхващат теми като езиковото развитие, паметта за преселението, етноутвърждаващите идеи и ролята на културни дейци в региона. Чрез този обширен теренно базиран анализ, той допринася за

разбирането на малцинствените култури, межкултурния диалог и динамиката на паметта в граничните пространства. Завършена е книгата му „Културна история на бесарабските гагаузи“, чието второ издание подготвят съпругата му Оля и негови съмишленици.

Изследователският му път е неотделим от активната му роля като преподавател по български език и литература в чужбина. Той

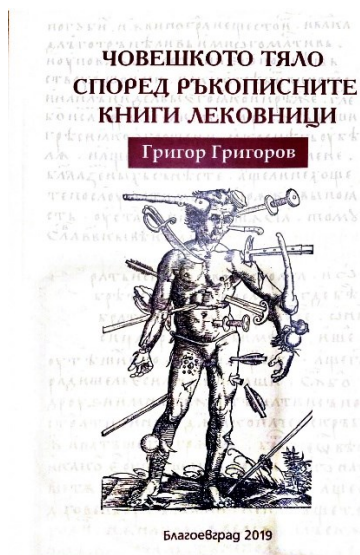
работи в университети в **Молдова, Беларус, Румъния и Унгария**, като този опит му позволява да живее и общува пряко с българската диаспора и с другите култури в региона. Тези продължителни престои не са просто академичен ангажимент, а мисия за културно взаимодействие, което обогатява изследванията му с живи впечатления и пряк

контакт с темата. По време на тази дейност, той съставя сборници и участва в инициативи за укрепване на връзките между България и местните общности, като същевременно спомага за съхраняването и популяризирането на кирило-методиевските традиции и българския език. Особено запомнящо се години след това е пълнокръвното му присъствие в Букурещкия университет и сред българите в районите на румънската столица и Банат, където той беше приет като събрат.

В Молдова Григор преподава едновременно в Комрат – столицата на независимия район Гагаузия, и в Тираспол – столицата на непризнатата Приднестровска република. Личните му впечатления от периода са събрани в книгата „Комратското тефтерче: Културно-антропологични записки от Молдова“ (2010). Тя съдържа фрагментарни записки и размисли, водени в личния му бележник, които имат документална стойност. „Тефтерчето“ отразява задъхания му живот сред българската диаспора и гагаузката общност в Молдова, предлагайки по-сложен и нюансиран поглед от стереотипите, с които често се мисли за тези сънародници. То е

опит да се погледне на собствената култура „през очите на диаспората“, превръщайки личния му престой в ценен източник на антропологично познание за средата и хората, които го заобикалят.

Григор ни напусна внезапно на 12 юни 2025 г. Беше човек с изключително широки научни интереси, необозрими културни познания, дълбоко житейско любопитство към всеки човек и всяка тема и учудваща липса на каквато и да е суета. Неговата работа е пример за това как хуманитарната наука може да бъде жива, теренна и проникващо интердисциплинарна. Неговото наследство е урок по чиста ерудиция и човешка доброта и споменът за неуязвимата му усмивка, дръзновения му дух, любовта към музиката, пътя, хората и живота е енергия, която ще продължава да свързва и вдъхновява всички, които го познаваха.

Библиография на гл. ас. д-р Григор Бориславов Григоров

Дисертация

Григоров, Г. (2002). *Културата и тялото в ръкописните книги-лековници* [Дисертация].

Монографии и съставителства

Григоров, Г. (2010). *Комратското тефтерче: Културно-антропологични записки от Молдова*. София: ДТМ Студио.

Григоров, Г. (2019). *Човешкото тяло според ръкописните книги лековници*. Благоевград: Югозападен университет „Неофит Рилски“.

Григоров, Г. *Културна история на бесарабските гагаузи* [под печат].
Григоров, Г. (съст.). (2007). *Българи и гагаузи – заедно през годините: Материали от петата и от шестата международни научни конференции...* В. Търново: Знак 94.

Статии в научни списания

Григоров, Г. (2001). Средновековната лечителска идеология и символиката на веществата. В: *Асклепий. Международно списание по история и философия на медицината / Asklepios. International Annual for History and Philosophy of Medicine*, 14, 62–64.

Grigоров, G. (2002). Kultur und Körper in medizinischen Texten aus dem „spätmittelalterlichen Bulgarien“. In: *Historische Anthropologie. Kultur – Gesellschaft – Alltag*, 10(1), 101–106.

Григоров, Г. (2002). Присъствие и значение на цветовете в писмената средновековна медицина. В: *Годишник на Факултета по изкуствата*, Т. 1, 211–215.

Григоров, Г. (2007). Начало гагаузской литературы. В: *Лукомор'я*, 1, 162–173.

Григоров, Г. (2008). Родословие и националност при бесарабската фамилия Чакир. In: *Balkanistic Forum*, 1-2, 251–261.

Григоров, Г. (2009). Невербални изражения на християнската идентичност в условията на ранното ислямско завладяване (по данни на Рилска повест от Владислав Граматик). В: *Годишник на Асоциация „Онгъл“*, 8, 64–74.

Григоров, Г. (2009). Памет и забрава за преселението при българските общности в Бесарабия. In: *Balkanistic Forum*, 1-3, 222–230.

Григоров, Г. (2009). Гагаузи в Османській імперії – непомітна присутність. В: *Лукомор'я*, 3, 236–257.

Григоров, Г. (2011). Местоположението на град София според агиографската литература от XVI в. В: *Годишник на Асоциация „Онгъл“*, 11, 284–296.

Григоров, Г. (2011). Мълчаливите улици и уличният език в Беларус. In: *Balkanistic Forum*, 3, 142–147.

Григоров, Г. (2012). Бесарабия в периферията на азбуките. In: *Balkanistic Forum*, 1, 81–91.

Григоров, Г. (2012). Местонахождението на София в агиографската литература от XVI в. В: *Годишник на Асоциация „Онгъл“*, 10, 282–295.

Григоров, Г. (2013). Език и етнос в Беларус. В: *Годишник на Асоциация „Онгъл“*, 11, 80–90.

Григоров, Г. (2013). Мистификация и етноутвърждаваща идея в първата гагаузка история. В: *Годишник на Асоциация „Онгъл“*, 12, 64–75.

Григоров, Г. (2014). Николай Червенков на 65 години. В: *Българистика/Bulgaria*, 28, 109–113.

Григоров, Г. (2014). Похвала за Поклонението: Или опит за споделяне на преживяното от посещенията на Света гора и Камино де Сантяго. В: *Български фолклор*, 40(2), 170–179.

Grigоров, G. (2014). Mystique and ritual of the early modern medical and culinary recipes in Bulgaria. In: *Revista de etnologie si culturologie*, 16, 5–9.

Grigоров, G. (2015). Câteva aspecte despre sfinții bulgaro-români din

secolele XIV–XVIII. In: *Analele Universității Hyperion. Istorie*, 21–27.

Григоров, Г. (2020). Петър Драганов – известен в Молдова, Александър Балан известен в България. In: *Știință, educație, cultură*, 4, 131–136.

Григоров, Г. (2021). Музей и диалект. В: *Известия: Регионален исторически музей – Русе*, 36–41.

Статии в сборници и книги

Григоров, Г. (1999). Съвременната култура на Истанбул през погледа на български търговци. В: Тотев, Т. (съст.), *Турският фолклор в България / Bulgaristan Turk Folkloru*, 229–234. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“.

Григоров, Г. (2005). Атанас Стоев – български Приднестровски поет. В: Панкрушев, В. А. (сост.), *Современные процессы межкультурного взаимодействия и языковая практика*, 378–380. Тирасполь: Издательство Приднестровского университета.

Григоров, Г. (2006). Баладата „Хаджи Димитър“ в Бесарабия. В: Дерменджиев, А. Х. (съст.), *Българите в северното Причерноморие: Изследвания и материали*, Т. 9, 373–378. В. Търново: ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“.

Григоров, Г. (2007). „По националност съм гагаузин, макар и с чисто българско име...“. В: Григоров, Г. (съст.), *Българи и гагаузи – заедно през годините*, 224–229. В. Търново: Знак 94.

Григоров, Г. (2007). Българският език в Комратския университет в навечерието на 24 май през 2006 г. В: Григоров, Г. (съст.), *Българи и гагаузи – заедно през годините*, 9–13. Комрат: Знак 94.

Григоров, Г. (2007). Кирило-Методиевски традиции в гагаузкото просвещение. В: Григоров, Г. (ed.), *Българи и гагаузи – заедно през годините*, 168–175. В. Търново: Знак 94.

Григоров, Г. (2008). Св. Иван Рилски и река Струма. В: Ковачев, М. (съст.), *Краеведски публикации в литературния алманах „Струма“ през периода 1982–2007 г.*, 209–216. Перник: Астарта.

Григоров, Г. (2009). Апология за благодатния труд на самоукия диалектолог или защо тази книга е важна [Предговор]. В: Младенов, А. *Трънските думи: Речник на регионалния говор*, 7–11. София: ДТМ / Изток-Запад. (2011 – 2 изд., 2015 – 3 изд.)

Григоров, Г. (2009). Българите в АТО Гагауз Ери в Република Молдова. В: Черденниченко, А. & Дерменджиев, А. Х. (съст.), *Българите в Северното Причерноморие*, 345–352. В. Търново: Фабер.

Григоров, Г. (2009). Българският език в Молдова – история и съвременност. В: Руденко, Е. Н. (сост.), *Славянские языки: аспекты исследования: Сборник научных статей*, 51–55. Минск: Издательский центр БГУ.

Григоров, Г. (2009). Ономастика и мистификация: Личните имена в поетичния цикъл „На острова на блажените“ от П. П. Славейков от гледна точка на езиковата изомерия на В. А. Карпов. В: Головня, А. И. (сост.), *Третьи чтения, посвященные памяти профессора В. А. Карпова: Сборник научных статей*, 153–155. Минск: БГУ.

Григоров, Г. (2009). Писмена народна медицина от България. В: Приемка, В. В. & Марозавай, Т. А. (науч. ред.), *Фалькларыстычныя*

даследаванні. *Кантэкст. Тыпалогія. Сувязі. Выпуск 6*, 228–233. Мінск: РІВШ.

Григоров, Г. (2009). Славяно-български традиции в гагаузкото просвещение. В: Караиванова, Т. (съст.). *Българите от Молдова и Украйна – език, литература, история, култура и образование*, 104–110. София – Одеса: Феникс – Фенікс.

Григоров, Г. (2010). „Това писмо е обиколило света...“: Интернет като среда на средновековен апокриф. В: Шопова, Т. & Антонов, Л. (съст.). *Нови медии и дигитална култура*, 96–104. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“.

Григоров, Г. (2010). Встреча с живым болгарским возрожденцем. В: Губогло, М. Н. (сост.), *Курсом развивающейся Молдовы. Т.9: История в культуре и култура в истории*, 387–391. Кишинёв: Старый сад.

Григоров, Г. (2010). Границата като концепт в националната беларуска култура. В: Фол, В. (съст.), *Граници на културологията*, 251–257. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“.

Григоров, Г. (2010). Цветовете на човешкото тяло в българския фолклор. В: Кавалёвай, Р. М. & Прыемка, В. В. (сост.), *Фалькларыстычныя даследаванні. Кантэкст. Тыпалогія. Сувязі*, 154–159. Минск: РИВШ.

Григоров, Г. (2011). Знаковата природа на ризата в песните от сборника на братя Миладинови. В: Роўда, І. С. (сост.), *Фальклор і сучасная культура: Матэрыялы III Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі. У2 ч.*, 70–72. Мінск, БДУ.

Григоров, Г. (2011). Ръкописно фолклорно наследство на българската общност в Бесарабия: Текстове и коментар. В: Ангелова, Р. Ж. (съст.), *Общности и идентичности в европейското пространство*, 210–257. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“.

Grigorov, G. (2011). Unused middle-age paintings from the tourism in the Pernik region. In: Georgiev, G. (ed.), *Cultural Corridor Sofia-Ohrid: Cultural Tourism without Boundaries*, 175–178. София: Гея Либрис.

Grigorov, G. (2012). The caves of St. Joan from the Rila mountains. In: Georgiev, G. (ed.), *Cultural Road Via Pontica Cultural Tourism without Boundaries*, 145–149. Sofia: Gea Libris.

Григоров, Г. (2012). Болгарская наука о гагаузах. В: Губогло, М. Н. (сост.), *Гагаузы в мире и мир гагаузов*, 255–259. Комрат: КГУ.

Григоров, Г. (2013). Град Лайпциг и българската култура. В: Цветанова, Ц. (съст.), *130 години немско образование в Русе: Юбилеен сборник*, 76–81. Русе: Лени Ан.

Григоров, Г. (2013). Националните азбуки на Бесарабия – динамика и развитие. В: Левитская, А. П. (ed.), *Dezvoltarea inovatională din Republica Moldova: Problemele naționale și tendințele globale / Инновационное развитие Республики Молдова: национальные задачи и мировые тенденции*, 486–490. Komrat / Комрат: Comrat / USC.

Григоров, Г. (2013). Употребата на сетивата и християнската идентичност в „Рилска повест“ от Владислав Граматик. В: Макарецев, М. М., Седакова, И. А. & Цивьян, Т. В. (сост.), *Балканская картина мира sub specie пяти человеческих чувств: Тезисы и материалы*, 160–167. Москва: Институт славяноведения РАН.

Григоров, Г. (2014). Разминаване между устна и писмена историческа памет при туркоезичните християни в Бесарабия. В: Тодоров, Н. (съст.),

Времето на балканите: език, история, памет, 88–97. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“.

Григоров, Г. (2015). Българо-румънски светци (XIV–XVIII в.) в контекста на балканската културна история. В: Федотова, Л. В. (ed.), *Știință, educație, cultura / Наука, образование и култура*, 146–148. Комрат: КГУ.

Grigorov, G. (2017). The poet end the war – the case of Dimcho Debelyanov. In: Ciachir, N. (ed.), *Confluente româno-slave de-a lungul timpului*, 410–414. Ruse: Lyuben Karavelov Regional Library.

Grigorov, G. (2017). Sfinți români de origine bulgară (secolele XIV – XVIII). In: Ciachir, N. & Toma, E. (eds.), *Românii și popoarele balcanice: Confluente istorico-geografice*, 50–53. București: Editura Etnologică.

Григоров, Г. (2018). Левски във фотографското ателие на Карол поп де Сатмари. В: Липчева-Пранджева, Л. & Гетова, Е. (съст.), *Васил Левски. Из кривните на литературната иконография: Сборникът е посветен на 180-годишнината от рождението на Васил Левски*, 105–117. София: Аз-буки.

Григоров, Г. (2019). Петър Драганов – известен в Македония, непознат в България. В: Субиото, Н. & Димитров, Л. (съст.), *България – Македония – Словения: Междукulturни диалози в XXI век*, 194–204. София: Аз-буки.

Grigorov, G. (2021). The Gestures of the Royal Figure According to the Literary Texts in the IXth-Xth Century in Bulgaria. In: Girbea, C. (ed.), *Langages du pouvoir au Moyen Âge et au début de la modernité*, 263–269. Paris: Classiques Garnier.

Григоров, Г. (2023). Васил Кондов – бесарабският български езиковед. В: Тодоров, Н. & Паслар, М. (съст.), *Език и култура на българи и гагаузи в Бесарабия: състояние и изследване. Сборник по случай 70-годишнината на Васил Кондов*, 24–25. Тараклия: ТДУ „Григорий Цамблак“.

Лина Гергова